

رولف دوبلی

۵۲ خطای فکری در زندگی روزمره و چگونه پرهیز از آنها

ترجمه کسری حسینی

سرشناسه	دوبلی، رولف، ۱۹۶۶ - م. Rolf, DoBelli
عنوان و نام پدیدآور	۵۲ خطای فکری در زندگی روزمره و چگونگی پرهیز از آنها/ رولف دوبلی؛ ترجمه کسری، محب‌علی.
مشخصات نشر	تهران: نشر سیب سرخ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۳۰ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۷۳۴۸-۵۳-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	عنوان اصلی: Kunst des klaren Denkens, die sie Besser, Denkfehler ۵۲. Anderen uBerlassen, c2017
زبان دیگر:	پنجاه و دو خطای فکری در زندگی روزمره و چگونگی پرهیز از آنها
موضوع	(Reasoning (Psychology)
موضوعی	اشتباهات - جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع	Errors -- Psychological Aspects
موضوع	تصمیم‌گیری
موضوع	Decision making
موضوع	شناخت (روان‌شناسی)
موضوع	Cognition
شناسه افزوده:	محب‌علی، کسری، ۱۳۴۶ - م.م.م.
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ پ۹۴۴۲/د BF
رده بندی دیویی	۴۲/۱۵۳
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۹۹۰۴۰

سخنهای فکری در زندگی روزمره و چگونگی پرهیز از آنها

دکتر دولی
مدرس تفسیر و ترویج

صفحه‌آرایی و حروف چینی: طیبہ ۴
ویراستار: محمدرضا مردانیا
چاپ اول: زمستان ۱۳۹۷
شمارگان: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۳۴۸-۵۳-۹

نشر سیب سرخ

تهران، خیابان انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ پارسا، پلاک ۱۰۳

تلفن: ۶۶۹۷۳۱۸۳-۶۶۹۷۲۹۷۶

www.nashresibesorkh.ir

فهرست

۹.....	مقدمه
۱۳.....	خطای فکری بقا
۱۹.....	خطای فکری بدن آرزیده
۲۵.....	خطای فکری تأثیر سرور کرب و اعتماد به نفس بیش از حد
۲۹.....	خطای فکری تأیید اجتماعی
۳۵.....	خطای فکری هزینه‌های هدر رفته‌ی گذشته
۳۹.....	خطای فکری عملکرد متقابل
۴۳.....	خطای فکری تعصب تأیید (قسمت اول)
۴۷.....	خطای فکری تعصب تأیید (قسمت دوم)
۵۱.....	خطای فکری مرجعیت
۵۵.....	خطای فکری تأثیر تفاوت
۵۹.....	خطای فکری تعصب دسترسی سهل
۶۳.....	خطای فکری قبل از این که اوضاع بهتر شود وخیم‌تر می‌شود
۶۷.....	خطای فکری تعصب افسانه‌ای
۷۱.....	خطای فکری بازیگری
۷۵.....	خطای فکری دانش شو فر

۷۹	خطای فکری توهم کنترل
۸۳	خطای فکری تمایل پاسخ به پاداش
۸۷	خطای فکری بازگشت به میانگین
۹۱	خطای فکری تراژدی افکار عوامانه
۹۵	خطای فکری نتیجه‌ی آخر
۹۹	خطای فکری تضاد انتخاب
۱۰۳	خطای فکری بهر جو
۱۰۷	خطای فکری اثر مالک
۱۱۱	خطای فکری معجزه
۱۱۵	خطای فکری گروهی یا جمعی
۱۱۹	خطای فکری نادیده گرفتن احتمال
۱۲۳	خطای فکری ریسک صفر
۱۲۷	خطای فکری کمیابی
۱۳۱	خطای فکری غفلت از نرخ پایه
۱۳۵	خطای فکری قماربازها
۱۳۹	خطای فکری لنگرگاه یا مرجع
۱۴۳	خطای فکری استنتاج
۱۴۷	خطای فکری اثر جبار از زیان
۱۵۱	خطای فکری کم کاری جمعی
۱۵۵	خطای فکری رشد تصاعدی
۱۵۹	خطای فکری نفرین برنده
۱۶۳	خطای فکری بنیادی علائم مشخصه
۱۶۷	خطای فکری (علیت) یا سبب جعلی

۱۷۷	خطای فکری مسیر جایگزین
۱۸۱	خطای فکری توهم و پیش‌بینی
۱۸۵	خطای فکری مغلطه اتصالی
۱۹۱	خطای فکری فریم گذاری
۱۹۵	خطای فکری فعالیت بی جا
۱۹۹	خطای فکری خودداری از اقدام
۲۰۳	خطای فکری سلف سرویس
۲۰۷	خطای فکری تردیدیل خوشبختی
۲۱۱	خطای فکری گزینش شخصی
۲۱۵	خطای فکری بازمانده
۲۱۹	خطای فکری خوشتر سبب
۲۲۳	خطای فکری تناقض شناخت
۲۲۷	خطای فکری تخفیف اغراق آمیز

مقاله

همه چیز شبی در پاییز سال ۲۰۰۶ اتفاق افتاد. انتشاراتی هوپرت بوردا، من را به ضیافتی با مهمانان از قشر متفکر جامعه برای برقراری ارتباط و تبادل غیررسمی انداز و نظرات به شهر مونیخ دعوت کرده بود.

تا آن مقطع خود را به چشم یک روشن فکر ندانم. من فارغ التحصیل رشته‌ی اقتصاد و به نوعی یک تاجر هستم. تقریباً می‌توان گفت نقطه‌ی مقابل یک روشن فکر، اما تا آن تاریخ دو رمان به انتشار رسانده بودم و شاید این موضوع باعث شده بود به این ضیافت دعوت شوم.

پشت میز، کنار من آقای نسیم نیکولاس طالب که در آن زمان تاجر گمنامی در والاستریت بود و در زمینه‌های فلسفی هم فعالیت‌هایی انجام داده بود، نشست. من در جلسه به‌عنوان متخصص فلسفه‌ی بریتانیایی و

اسکاتلندی به‌ویژه فلسفه‌ی دیوید هیوم معرفی شدم. به نظر می‌آمد که من را اشتباه گرفته باشند، با این حال سکوت کرده و با لبخندی تردیدآمیز و نامطمئن سعی کردم حضار را تحت تأثیر قرار دهم، بلکه این مهر تأییدی باشد بر تخصص بالای فلسفی‌ام.

پس از متی، آقای طالب رویش را به سمت من چرخانده و سر صحبت را بر کتبی، خوشبختانه بعد از چند جمله، مسیر صحبت از فلسفه‌ی هیوم به وال اسیریت کشیده شد؛ جایی که می‌توانستم واقعاً نظراتم را عنوان کنم. هر دو از خطاهای سیستماتیک شگفت‌زده بودیم که مشاوران مالی از جمله خود ما دو نفر انجام داده و دیگران همچنان انجام می‌دهند. بحث در این خصوص بود که موارد غیرمنتظره چگونه می‌توانند از گذشت زمان محتمل‌تر به نظر می‌آیند و چرا مشاوران و سرمایه‌گذاران به‌سختی می‌توانند وقتی قیمت سهام‌هایشان پایین می‌آید تصمیم به فروش آن گرفته و خود را خلاص کنند.

بعد از آن ضیافت، آقای طالب صفحاتی از یادداشت‌های خود را برایم ارسال کرد که من مطالعه و تا حدی نقد کردم؛ این یادداشت‌ها چندی بعد به کتابی پر فروش و بین‌المللی به نام «قوی سیاه» تبدیل شد. انتشار این کتاب، آقای طالب را هم به یکی از معروف‌ترین‌ها در باشگاه روشن‌فکران بین‌المللی تبدیل کرد. در این میان اشتباهی من برای مطالعه‌ی کتاب‌های علوم اجتماعی و روانشناسی در رابطه با شناخت خطاها و ابتکارهای پیشنهادی بیشتر و بیشتر شد.

به‌طور موازی روابطم با یک‌سری از اشخاصی که در کرانه‌ی شرقی ایالات متحده معروف به روشن‌فکران عصر جدید هستند برقرار شد. سال‌ها بعد متوجه شدم که در کنار شغلم به عنوان نویسنده و بازرگان، تبدیل به یک دانشجوی دائمی در زمینه‌های روانشناسی شناختی و اجتماعی شده‌ام.

خطاهای فکری همان‌طوری که از این واژه به‌عنوان اسم کتاب هم استفاده کرده‌ام یک انحراف سیستماتیک و اصولی از منطق، افکار و رفتار عقلانی و

مستدل است. واژه‌ی سیستماتیک مهم است زیرا بشر تمایل به تکرار این نوع خطاها را دارد. منظور اشتباهات و موانعی هستند که روزانه بر سر راه ما قرار می‌گیرند. برای مثال در زندگی روزمره خیلی اوقات توانایی‌ها و اطلاعات خود را بیش از حد دست بالا می‌گیریم و یا این که خطر از دست دادن چیزی تا به دست آوردن همان یک چیز، احساسات ما را خیلی بیشتر برافروخته می‌کند. یک ریاضی‌دان شاید از یک نوع تقسیم‌بندی نامتقارن خطاهای فکری بشری سخنوری کند. این یک خوش‌شانسی بزرگ است زیرا همین عدم تقارن باعث می‌شود تا انیم برخی از آن‌ها را از قبل پیش‌بینی کنیم.

در آخر یکی از این که ثروتی که در سال‌های گذشته از طریق فعالیت‌هایم در زمینه‌های مختلف، تجاری و ادبی کسب کرده بودم را راحت به باد ندهم، تصمیم گرفتم فهرستی از این خطاهای فکری سیستماتیک تهیه کنم، بدون هیچ انگیزه‌ای که روزی بخواهم این لیست را منتشر کنم. بعد از گذشت زمان کوتاهی متوجه شدم این فهرست به تنهایی در تصمیمات مالی و بازرگانی برایم بسیار سودمند بوده بلکه در زندگی شخصی‌ام نیز مرا یاری داده است.

دانش وجود خطاهای فکری، کلاً من را آگاه‌تر و متواضع‌تر کرده بود. توانمندی‌ام در تشخیص خطاهای فکری من از تصمیم‌گیری‌های سریع و اشتباه بالا رفته بود و برای اولین بار درک این را پیدا کردم که چرا برخی آن‌قدر نابخردانه و غیرمنطقی تصمیم گرفته و عمل می‌کنند.

به تعبیری احساس می‌کردم به وسیله این فهرست می‌توانم با روشی خردی مبارزه کنم و به وسیله فهرست طبقه‌بندی‌شده واژه‌ها و توضیحاتی که در دست داشتم این ارواح شیطانی را از خود دور نگه دارم.

از زمان بنجامین فرانکلین تا به امروز رعدوبرق‌ها و طوفان‌ها کمتر، ضعیف‌تر و یا بی‌سروصداتر نشده‌اند؛ امروزه آن‌ها فقط انسان‌ها را دیگر مثل گذشته نگران نمی‌کنند. من هم دقیقاً چنین احساسی نسبت به کم‌خردی یا

بی‌خردی خودم پیدا کرده بودم. دوستان و اطرافیانم آرام‌آرام از یادداشت‌ها و فهرست‌هایی که تهیه کرده بودم، مطلع شده و من را تشویق به چاپ آن کردند. این باعث شد یادداشت‌هایم ابتدا به صورت مقاله در روزنامه‌های آلمانی و سوییسی منتشر شوند. بعد از آن دعوت به برگزاری سمینارهای متعددی در انجمن پزشکان، سرمایه‌گذاران، مدیران و مشاوران مالی شده و در نهایت این کتاب داشته و به چاپ رسید و الان شما آن را در دست گرفته‌اید.

در خاتمه می‌خواهم به سه نکته اشاره کنم:

نخست اینکه چهار دست خطاهای فکری‌ای که در جلوی خود دارید کامل نیست؛ با پیشرفت علم و تکنولوژی بی‌تردید تله‌های متعدد دیگری جلوی ما قرار خواهند گرفت.

دوم این که یک مشاور مالی که به عاقلان یک خطای فکری مثلاً یک میلیون دلار را به باد داده است هرگز به بیمار روانی به تیمارستان فرستاده نمی‌شود، پس هیچ سیستم مدونی برای مقابله برخی از این تله‌های فکری وجود ندارد چه برسد به یک نسخه یا دارو.

سوم این که بیشتر این خطاهای فکری با هم مرتبط هستند. تعجبی هم ندارد زیرا تمامی اطلاعات در مغز بشر با هم در یک شبکه مرتبط هستند و عصب‌ها این اطلاعات را از بخشی به بخش دیگر منتقل کرده و هیچ بخشی مستقل نیست.

از زمانی که شروع به جمع‌آوری خطاهای فکری کرده‌ام، این پرسش زیاد از من می‌شود: آقای دوبلی چطور بدون خطاهای فکری زندگی می‌کنید؟
جواب من: این غیرممکن است.

من فقط قبل از تصمیم‌گیری‌های بزرگ، چه شخصی، چه بازرگانی و مالی از فهرست خود همانند یک چک‌لیست استفاده کرده و سعی می‌کنم عاقلانه و منطقی تصمیم بگیرم.